

ชื่อโครงการวิจัย	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน Guideline for Development Participatory beyond Senior Tourists and Community Tourism in the Upper North
ภายใต้แผนงานวิจัย	การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ Tourism Management and Administration in the Upper North of Thailand for Supporting Senior Tourists
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี	2556 จำนวน 790,100 บาท
ระยะเวลาการวิจัย	1 ปี เริ่มทำวิจัยเมื่อเดือน สิงหาคม 2556 ถึง กรกฎาคม 2557
ผู้ดำเนินการวิจัย	นายสามารถ สุวรรณรัตน์ ¹ , นางสาวสุดารัตน์ อุทธารัตน์ ¹ , นายณัฐสิทธิ์ ศรีนุรักษ์ ¹ , นางสาวศศิพร แก้วพินิจ ¹ ,

บทคัดย่อ

สภาพการณ์ปัจจุบันของสัดส่วนประชากรไทยแบ่งตามอายุ มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตลาดการท่องเที่ยว และรูปแบบการบริการให้ในแหล่งท่องเที่ยว ที่ต้องหันมาปรับตัวเพื่อรองรับและให้บริการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพ การรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบน โดยเลือกศึกษา และประเมินแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ วัดภูมินทร์ จ.น่าน ดอยแม่สลอง จ.เชียงราย หอนิทรรศวัฒนธรรม วัดศรีโคมคำ จ.พะเยา ย่านวัวลาย เวียงกุมกาม และย่านใจกลางเมืองเก่าเมืองเชียงใหม่

จากการประเมินศักยภาพ และความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างในด้านกายภาพ และสังคม พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดมีความพร้อมในด้านกายภาพค่อนข้างน้อย แต่ในด้านสังคมในหลายแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีบุคลากร และชาวชุมชนที่มีความพร้อม กระตือรือร้น และมีความสนใจที่จะปรับตัวเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุอยู่ในระดับดี ทั้งนี้จากการประเมินดังกล่าวคณะนักวิจัยได้คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยว 1 แหล่งที่ได้รับคะแนนการประเมินว่ามีความพร้อมสูงสุด คือ วัดภูมินทร์ จ.น่าน เพื่อเป็นชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบ ที่จะดำเนินการพัฒนาแนวทางการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุโดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ผลจากการดำเนินการพัฒนาแนวทางฯ โดยอาศัยโครงการนำร่องและการอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับ

¹ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โทร: 0 5394 2582

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยบุคลากรหรือชาวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการดำเนินการพัฒนาใน 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1) การพัฒนาความพร้อมของบุคลากร และชาวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว เริ่มต้นจากสร้างความเข้าใจในต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยวในพื้นที่ และต้องมีการสร้างความเข้าใจคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ทั้งในข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และองค์ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและให้บริการผู้สูงอายุ เช่น อารยสถาปัตย์กับการออกแบบ ฯลฯ ต้องมีการสนับสนุนการรวมกลุ่ม หรือการมีองค์กรการท่องเที่ยวระดับชุมชน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือการมีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม พร้อมไปกับการสร้างเครือข่ายทางด้านการท่องเที่ยว กับหลากหลายองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายใน และภายนอกพื้นที่

2) การพัฒนาความพร้อมแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานในพื้นที่ต้องสร้างวิธีการปฏิบัติงาน กลไกการทำงาน และมาตรการ เพื่อการดำเนินการปรับปรุงและเพิ่มเติมสิ่งบริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้วยแนวคิดอารยสถาปัตย์ พร้อมทั้งคำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ โดยต้องมีการนำศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ มาจัดสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมทั้งกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และบริบทของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างประโยชน์ในด้านการพัฒนาความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และสิ่งแวดล้อมโดยรอบ

Subject: Guideline for Development Participatory beyond Senior Tourists and Community Tourism in the Upper North

Project: Tourism Management and Administration in the Upper North of Thailand for Supporting Senior Tourists

Research Fund for the year of 2013: 790,100 Baht

Research Period: 1 year – From August 2013 to July 2014

Researchers: Samart Suwannarat, Sudarat Auttarat, Nattasit Srinurak and Sasiporn Kaewpinij

ABSTRACT

Thai population ratio, nowadays, has been changing and gradually pushing Thai society forwards ageing society similar to global situation. That's been affected to tourism industrial due to all market and tourism service should be developed themselves to be suit with a new raising tourist group. This research, therefore, goals to study on potency and readiness of tourism spot in northern provinces on infrastructure, public service and social adaptation by focusing on 6 famous tourism spots; voted by senior tourists. Then, additionally, evaluated and ranked for choosing one place to be the pilot area for developing a guideline for development participatory beyond senior tourists and community tourism.

Consequently, the 6 famous reflects a non-readiness in infrastructure and public service but most of their people are passionate to experiment and learn how to serve senior tourist and wish to be a part of change. According to the evaluation result, researcher chose Wat Phu-Min in Nan province to initial a pilot project, workshop, and several programs aimed to strengthen community tourism potency. That finally gained impressive outcome, especially, the memorable participation between community members and senior tourism when a new tourism program has been confidentially launched.

After the program, community members and research team have translated and crystalized the valuable experiences to conceive the guideline for development on tourist place and tourism service for supporting senior tourism. The guideline consists two major instructions; first, ***Personnel Development***, development of personnel understanding on senior tourism concept which is about an aspect of senior tourist, how to service and taking care and how to engage to other relative

units to support senior tourism. Second is *Tourism Site Development*, addressed the need and area context for conducting an appropriate program by using concept of universal design to develop infrastructure and public service, moreover, promote wisely applying tourism potency with community participation in resource management and a sustainable tourism.